

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35 • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: L. Klauž
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Ceč)

Ljubljana, 9. marca 1939

Leto V — Številka 21

VELIČINA IN POMEN

PAPEŠTVA

Govor prevzvišenega gospoda škofa dr. Rožmana na študijskem tečaju akademskih katoliških društev dne 6. marca 1939.

Papeštvo je tista točka v stvarstvu, ki jo je iskal znani antični znanstvenik Arhimed, s katere bi dvignil svet iz tečajev.

Nezmotljivi čuvar

Vsa veličina in silni pomen papeštva je v tem, da je papeštvo nezmotljivo učiteljstvo vere in morale. Ako papeštvo ne bi bilo nezmotljivo, potem bi bilo papeštvo ena izmed številnih vladavin v človeški zgodovini. Prav tako pomembna ali brezpomembna. Bilo bi prav tako spremenljivo in minljivo. Gotovo bi ga danes več ne bilo, kot ni dinastij in držav, ki so bile rojstvu papeštva sodobne.

Ves pomen in vsa veličina papeštva je v tem, da je papeštvo neminljivo in nezmotljivi čuvar evangelija in ustnega izročila. Kaj je ta varuh božje resnice pomenil v teku 19. stoletij, si mi danes težko predstavljamo. Nikakor ne moremo podoživeti one duhovne revolucije v prvih štirih stoletjih krščanstva, ko je krščanstvo prerojalo staro antično poganstvo. To čudovito duhovno revolucijo moremo sicer študirati iz virov, ki so nam ostali iz te dobe, toda podoživljati nam tega ni mogoče. Nemo goče za nas, ki smo vzrasli iz krščanske, če tudi morda nekoliko izkvarjene krščanske okolice. Tudi tisti, ki se ne priznavajo h krščanstvu, vendar v glavnem žive še po krščanskih načelih, na katerih temelji vsa zapadna evropska kultura.

Nova krščanska revolucija

Toda danes se po naklepih nedoumljive božje Previdnosti zopet javlja v družini evropskih narodov znova duh one sebičnosti, onega osebnega in narodnostnega napuha, na katerem je bila zgrajena miselnost starega paganstva. Tako prihaja danes krščanstvo po 19. stoletjih zopet v položaj iz svoje otroške dobe, da začne novo revolucijo, bodisi da obvaruje zaklad krščanstva, ter zavrne in zavre ta razvoj v pogansko miselnost ali pa, če bi to ne bilo mogoče, zopet začne ono delo, ki ga je krščanstvo s papeštvom vršilo v prvih stoletjih.

Eno je gotovo, temelj vseh uspehov papeštva je v njegovem nezmotljivem učitelj-

stvu. Toda pomen papeštva gre še dalje. Njegov pomen ni samo v nezmotljivem učiteljstvu, ki se ga papež, kakor vemo le redkokrat posluži, kadar hoče prav jasno zavrni kako zmoto ali poudariti kako resnico. Večinoma se papežovo učiteljstvo javlja drugače. Papežovo besedo moramo upoštevati tudi takrat, kadar se ne sklicuje izrecno na dar svoje nezmotljivosti. Slab sin bi bil tisti, ki bi svojega učeta ubogal samo pod grožnjo, da ga spodi iz hiše. Ne more se šteti med dobro vzgojene otroke katoliške cerkve tisti, ki je pripravljen poslušati in ubogati papeža le takrat, kadar se sklicuje na svojo nezmotljivost. Ako vzamemo kako encikliko, ki se nanaša na verska, moralna vprašanja, ali pa encikliko, ki pod verskonavnim vidikom obravnava politična in socialna vprašanja, se moramo zavedati, da je depositum fidei, ki ga papež čuva, temelj vsaki encikliki.

Ako premislimo nekaj okoliščin, uvidimo, da je tudi pametno, da poslušamo papeža tudi takrat, kadar ne govori ex cathedra.

Pomislimo moramo, da je papež brez dvoma najbolj informirani vladar na vsem svetu. Ni vladavine, ki bi bila tako informirana, kot je sveta stolica. Informirana ni samo po svojih nunciaturah in delegaturah, v državah, s katerimi nima diplomatskih stikov, ampak tudi po škofih in prefektih v misijonskih pokrajinah, tako da ni otoka v Pacifiku, ki je le kolikaj obljuden, s katerega bi rimska kurija ne dobivala poročil. In to so poročila zanesljivih ljudi, o katerih smo upravičeni predpostavljati, da so zmožni in voljni poročati resnico. Zanesemo se lahko, da njihova poročila niso vzeta nekoč iz zraka ali bujne domišljije. Vse te informacije se nanašajo predvsem na versko in moralno stanje v posameznih pokrajinah. Iz teh poročil si more rimska stolica ustvariti pravo predstavlo o dejanskem verskem in moralnem stanju na svetu. Iz teh poročil more dodobra spoznati vse ovire in nevarnosti krščanskega življenja. Lahko zaupamo, da papež bolje pozna dejansko stanje, kot mi iz dnevnega časopisja in so nam zakulisne borbe neznane. Informiranost svete stolice naj nam ne dela sivih las.

Poleg tega se moramo zavedati, da v papeževi najožji okolici, s katero sv. oče sodeluje, niso vprav najbolj zaostali ljudje, ampak smelo smemo trditi, da nobeno ministrstvo nima toliko zmožnih ljudi, kot jih ima v svojem okrilju rimska kurija.

Neminljivi čuvar

Drugi del veličine papeštva je v njegovi neminljivosti. To se pravi neminljivost Kristusovega nauka, neminljivost Kristusovega naslednika na zemlji. Vse drugo v zgodovini je spremenljivo. Menjajo se forme, spreminja se vsebina. Mnogim neminljivost in stalnost Kristusovega nauka in papeštva ni všeč. Očitajo, da je to zaostalost, okostenelost in senilna okorelost, ki se ne zna prilagoditi potrebam časa in ljudi. Če trezno premislimo zgodovino 19. stoletij, prilike in stanje v današnjem svetu, kolikor jih poznamo, potem moramo priznati, da je papeštvo ena izmed največjih dobrin človeštva. Papeštvo je po znani primeri, v resnici skala, ki stoji nepremakljivo v viharju in valovih, kot čer, ki že stoletja kljubuje vsem napadom in nasprotovanjem.

Nezmotljivo učiteljstvo papežev je tako utemeljeno, da smemo sprejeti njihove nauke brez rezerve tudi takrat, kadar ne govorijo ex cathedra, najmanj pa tako kot izsledke vsakega drugega še tako slavnega učenjaka.

Napadi na papeško politiko

Prav je da se pogovorimo tudi o ugovorih in napadih na papeštvo:

Papeži so otroci svojega časa in svoje dobe. Poplemeniteni po idejah krščanstva, pa vendar otroci svoje dobe in svojega časa. Tako moramo renesančne papeže presojsati z drugačnim merilom, kot one iz prvih stoletij in zopet drugače papeže iz zadnjega stoletja.

Večkrat slišimo napade na papeško politiko. Pri tem moramo upoštevati tri točke. 1. Papeži se zavzemajo brezpogojno za resnico. Kljub temu, da je vsakemu znanstveniku odprt vatikanski arhiv do 19. stoletja in še nihče ni mogel dokazati, da je papež odstopil od resnice.

2. Upoštevati moramo pri presojanju papeške politike tudi načelo, ki se ga poslužuje vsak pameten državnik, da računa z dejanskim položajem in skuša doseči toliko, kolikor se v tem dejanskem stanju da doseči. Tega načela se drže vsi realno misleči državniki in tudi papeži, seveda pa nikoli na škodo resnice.

3. Lahko uvidimo, da je kritiziranje po nekaj sto letih prav enostavna reč.

Oziraje se na vse to, je Leon XIII. brez strahu odprl vatikanski arhiv zgodovinarjem. Iz zgodovine šele prav uvidimo vso veličino papeštva.

Zakaj Italijan?

Eden izmed očitkov papeštvu je tudi ta, da je vsakokrat izvoljen Italijan in da zaradi tega trpe druge narodnosti. Razmere in izkušnja kaže, da je na ta način najmanj pritiska na izvolitev papeža, zlasti če pomislimo, kake težave so bile v srednjem veku pri izvolitvi papeža, ko so skušale takratne katoliške velesile spraviti na prestol papeški vsaka svojega pretendenta. Dandanes je to skorajda izključeno.

Poleg tega govori v prilog sedanjemu načinu volitev papeža tudi psihološko dejstvo, da se Italijani najlaže vžive v mišljenje in čustvovanje drugih narodnosti, kakor poudarja Merklin, urednik francoskega lista »La Croix« in dostavlja: »Mi, Francozi, nimamo tega daru.«

Sedanje volitve so pokazale, da je bil sedanji papež pri kardinalih v velikem ugledu. Sedanji papež odgovarja vsem zahtevam položaja, za katerega je bil izvoljen. On je v resnici mož širokega pogleda, saj je bil v Južni in Severni Ameriki, v Franciji in Nemčiji, kjer je bil nuncij v povojni dobi, ko so Nemčijo pretresale povojne krize.

Bodimo veseli, da smo dobili takega naslednika sv. Petra.

Kaj bi dal človek v zameno za svojo dušo?
(Mat. 16, 26)

**Vabim Vas
k velikonočni duhovni obnovi za akademike,
ki bo od 20. do 23. marca v cerkvi pri rižankah**

SPORED:

- 20. III. ob 8. uri zvečer: p. dr. Guido Rant: »Človek in njegov cilj«.
- 21. III. ob 8. uri zvečer: prof. dr. Ciril Potočnik: »Spovej se svojih grehov vsaj enkrat v letu«.
- 22. III. ob 8. uri zvečer: dr. Janez Kraljič: »Kruh življenja«.
- 23. III. ob 7. uri zjutraj sv. maša z nagovorom in sv. obhajilo — dr. Gregorij Rožman.

† Gregorij Rožman,
škof.

Nedeljske misli

Ob evangeliju 5. postne nedelje. (Lk 11, 14—28).

»Tokrat je Jezus izganjal hudega duha, ki je bil nem... Nekateri pa so rekli: »Z Belzebubom, poglavarjem hudih duhov, izganjanja hude duhove.« Drugi so zahtevali od njega znamenaj z neba. Toda on (Jezus) je poznal njih misli in jim je rekel: »Vsako kraljestvo, ki se razdeli zoper sebe, se opustoši... Če je torej tudi satan zoper sebe razdeljen, kako bo obstalo njegovo kraljestvo?«

Za to, da se čita ta odstavek iz Lukovega evangelija na tretjo postno nedeljo, so posebni razlogi. V prvi dobi so v krščanstvo prestopali odrasli ljudje. Preden so prejeti krst, so morali napraviti nekako preskušnjo in dobiti primeren pouk. Doba priprave se je imenovala katehumenat. Katehumeni so bili krščeni redno na veliko soboto ali na binško soboto. Na tretjo postno nedeljo so bila slovesna zarotovanja, pri katerih so se katehumeni odrekli hudobnemu duhu in vsem njegovim delom ter obljubili, da se mu bodo vedno ustavljali. Odstavek iz evangelija naj bi jim predočil zmogovito moč, ki jo ima nad hudobnim duhom Kristus, ki mu bodo odslej služili. Ko so srečno premagali največje težave in so že skoraj na tem, da postanejo kristjani, se morajo varovati, da

ne padejo nazaj v prejšnje življenje. Sicer bi se uresničile besede Kristusa, ki pravi: »Kadar nečisti duh odide iz človeka, ne najde pokoja in govori: »Vrnil se bom v svojo hišo, odkoder sem izšel.« Tedaj gre in si privzame sedem drugih duhov, hujših, ko je sam, in gredo vanjo... in končno stanje tega človeka je hujše od prejšnjega.«

Kdor prebira evangelije, se kaj hitro lahko uveri, da pripisuje Kristus hudobnemu duhu veliko moč nad človeškim rodom. Dopušča jo božja previdnost. Dva vladarja gospodujeta človeškemu rodu. Po grehu prvih staršev vlada hudobni duh kot vladar tega sveta. Po odrešenju se more človek te oblasti rešiti, če se oklene Odrešenika in njegove cerkve ter živi po njegovem nauku in milosti, ki se mu daje po sveti daritvi in sedmerih zakramentih. Vsi taki imajo Kristusa za svojega kralja. Prav isto najdemo v pismih sv. Pavla in ostalih katoliških listih ter v mnogih cerkvenih molitvah, ki se uporabljajo v liturgiji.

Morda današnji povprečni kristjani, ki si hudobnega duha predstavljajo naivno, kakor ga vidijo na odrih pri Miklavževih večerih, res premalo računajo s svojim največjim neoposledljivcem hudobnim duhom.

»Vse pismo je od Boga navdihnjeno in koristno za pouk!« (2 Tim 3, 16).

Božja delavnica

7. Darvinizem in razvoj človeka

Darwin je v svoji knjigi o postanku vrst (1859) zelo oprezno izjavil svoje mnenje o razvoju živih bitij in ga označil za negotovo podmeno. Tudi Stvarnika je spoštljivo priznal ter se je v verskem pogledu šele pozneje priznaval za agnostika (nepoznavalca), ni pa hotel veljati za brezverca, za kakršnega so ga proglasili pristaši njegove razvojne misli. — Nikakor se ni strinjal s pretiravanjem in sploševanjem svojega razvojnega nauka, ki so ga njegovi materialistično usmerjeni sodobniki — prirodoslovci zlorabljali v špekulativne namene, kakor zlasti prosluli E. Haeckel. Ta je Darwinovo previdno izraženo mnenje in negotovo hipotezo širokoustno razglasil kot neovržno znanstveno dogmo, ki ne razlaga samo postanka živih vrst, marveč je nezmotljiv tolmač postanka in razvoja vsega sveta na čisto materialistični podlagi. Cinično se je rogala vsaki misli na nematerialne, nadnaravne činitelje, ki odločajo v naravi in smešil Boga kot »plinstega vretenčarja«. Še preden se je Darwin sam pečal s postankom človeka in izdal svojo knjigo o izvoru človeka (1871), je Haeckel že raztegnil Darwinov nazor o postanku vrst tudi na človeka in trdil, da je izšel iz živali. Prav tako je razglasil kot nujno zahtevo čiste znanosti nauk o praplotitvi (postanek prvega živega bitja iz nežive snovi). — Pretiravanje Darwinovega nauka je šlo tako daleč, da je zapisal Nietzsche: »Človek je vrh, ray-peta med živaljo in nadčlovekom.«

Kaj je torej s trditvijo o človekovem živalskem izvoru, ki je veljala za cvet evolucionistične teorije in omamila toliko ljudi? Danes se je ono glasno kričanje evolucionistov že davno poleglo in znanost, ki bi bila morala po pričakovanju objestnih evolucionistov doprinesiti neovrgljive dokaze za človekov izvor iz živali, je postala previdna in tiha. Prvi zbrani material, ki je na videz res pričal za človekov živalski izvor, se je res množil in mnogo obetal, toda stroga in nepristranska presoja je pokazala, da marsikaj v tem nabranem dokazilnem gradivu govori bolj proti teoriji o človekovem živalskem izvoru nego zanjo. Zato je stroga znanost rezervirana, le materialistično usmerjeni znanstveni špekulantje in nekritični popularizatorji znanosti še vedno pogrevajo to

teorijo in jo širokoustno oznanjajo kot neomajno in dokazano znanstveno resnico.

Najstarejše priče človeškega bivanja na zemlji najdemo v vrhnjih zemeljskih plasteh, ki pripadajo zemeljski dobi, imenovani diluvij (čas lednih dob), predhodnici sedanje dobe (aluvij). Mnogo nedvomnih najstarejših človeških ostankov in sledov poznamo danes, vendar še ni jasno dokazano, da se vrstno razlikujejo od sedaj živečih ljudi. Kako vneto, skbno in neutrudljivo so brskali in še iščejo znanstveiki po zemlji, da bi odkrili človeške ostanke, ki bi bili morfološko bliže kakim živali (opici), nego današnjemu človeku. Toda doslej so vsi tako zvani vmesni členi (pekiški človek, javanski človek) dvomljive vrednosti; tako niti ni gotovo, če so lobanje, najdene blizu Pekinga, res človeške lobanje. Orodje je lahko od drugega človeka, čigar ostanke miso na najdiščih. — Mnogi ostanke, ki so jih bili spočetka razkričali kot nekake prehodne oblike med živaljo in človekom, so se izkazali po sodbi merodajnih strokovnjakov za docela živalske ali docela človeške. — Vsi upapolni človeški »rodovniki«, ki naj predočujejo razvoj človeka iz živali, so zanimivi poizkusi, ki še nimajo zadostne znanstvene podlage in verodostojnosti. — Med človekom in živaljo zija slej ko prej tudi v morfološkem pogledu široka vrzel, ki je toliko zaželene in iskane okamenelne priče (fosili) še niso moglo zamašiti. — Ta vrzel pa zazija naravnost kakor prepad, če primerjamo človeka kot duhovno bitje z živaljo. Človek ni zgolj naravno bitje, neke vrste žival, ki se po svojem telesnem življenju in svoji telesni zgradbi v mnogočem bistveno strinja z živaljo, marveč je hkrati duhovno bitje z višjimi cilji in ima zato tudi prav izjemno stališče v naravi, katere del in drobec je sicer. (Primerjaj najnovejšo Vebrovo knjigo o krščanstvu in nacionalizmu, ki to misel zelo jasno in prepričevalno razvija.)

Ko že govorimo o izvoru človeka, je treba poudariti, da misel na potelesni razvoj človeka iz živali nikakor ni grešna in da ni v nasprotju s krščanskim naukom, ki nas uči, da je človeka ustvaril Bog in mu vdahnil neumrjočo dušo. Resnici o ustvarjenju človeka, o njegovi neumrljivi duši in o človekovem večnem namenu prav nič ne nasprotuje misel, da se je

človek po svojem telesu razvil iz živali, ki ji je Bog na gotovi stopnji telesnega razvoja, ko so bili v njej dani vsi snovni pogoji, vdahnil dušo in jo s tem počlovečil in poduhovil, prisodil tej »počlovečeni živali« izjemno stališče v naravi in jo povzdignil visoko nad njo. — Evolucionisti pa trdijo, da predstavlja vse živstvo na svetu od sive preteklosti do danes eno samo nepretrgano razvojno črto, ki sega od prvega živega bitja — praživali — do najpopolnejše razvitih živali, ki jih danes poznamo (antropomorfnе opice ali hominidi: orangutan, gorila, šimpanz) in preko te »človeške predstopnje« do poduhovljene in poseobljene živali — človeka. Ta predpostavka se v biološkem svetu sicer vzdržuje kot trditev, ki pa je neosnovana in pretirana, ker ji manjka izkustvenega dokazilnega materiala in dosega zato le stopnjo verjetnostne hipoteze, ki pa je še daleč od tega, da bi nam strogo znanstveno — eksa-

ktno tolmačila enotno razvojno linijo vsega organskega sveta. In če bi se tudi verjetnost te teorije dvignila do najvišje stopnje, tako da bi prirodoslovna znanost z upravičenostjo zahtevala brezpogojen pristanek slehernega kritično mislečega človeka, bi morali vendarle reči, da je bila že v prvo življenjsko klico na zemlji položena možnost brezkončnega razvoja do najvišnje stopnje — človeka. In kakor ta prva življenjska klica ni mogla nastati sama po sebi iz mrtve prirode, marveč je moralo v prirodno dogajanje poseči neko nadnaravno bitje, po naše Stvarnik, tako je tudi edinole Stvarnik mogel položiti vanjo možnost tako neizrazno čudovitega razvoja v popolnost. To dejstvo pa prav nič manj ne izpričuje božje vsemočnosti in modrosti nego vera, da je Bog človeka ustvaril takšnega, kakršen je in ga kot kralja s posebnimi pravicami in dolžnostmi postavil v sredo ustvarjene narave.

BLIZU PETRA -

BLIZU KRISTUSA

Ob kronanju papeža Pija XII.

Ime Pijevo je ostalo, le za eno številko se je pomaknilo naprej. Prej je bil Enajsti, sedaj je Dvanajsti Pij. Peter pa je živel v enem, kakor bo živel v drugem.

To nam pomeni, da je ostalo tudi isto mišljenje in čutenje, torej ostane tudi isto delovanje in vladanje.

In v Cerkvi kakor v svetu je ostal isti položaj. »Časi so žalostni« — je dejal Pij XI. — in polnost božjih obiskov se bliža človeštvu. Prej smo stali ob enajsti, sedaj stojimo ob dvanajsti uri glede duhovne stiske v svetu.

Vse hiti, vse pripravlja in dela za novo bodočnost, kakor da bi bilo vse odvisno le od vladarjev in ne od — Vladarja.

Ob izvolitvi Pija XII. se je zopet pokazalo, kako stoji Bog s svojo očetovsko skrbjo blizu svoji Cerkvi, pa tudi blizu svetu in vsemu človeštvu.

Sonce žari sicer le na enem kraju, vendar ogreva in obseva vso zemljo. Tako je papež en sam in izvoljen na enem samem kraju, toda njegova beseda: »accipio!« pomeni prevzem vodstva in varstva vsega verskega in nramnega reda na svetu. Ta zavest, ki je že od davnih dob utemeljena in udomačena v papeštvu, prešinja vedno bolj in bolj vesoljni svet.

Vesoljni svet gleda v Rim, kdo je stopil danes na Petrov prestol. Kdo je ta mož? Evgen Pacelli! Pij XII.!

Oseba novega sv. očeta združuje v sebi vse lastnosti, ki ga za njegovo visoko poslanstvo in službo priporočajo tako, kakor da so mu bile dane nalašč za to.

Globoko učenost v vseh cerkvenih strokah, obsežno spoznanje dalekovidnega državnika, velika modrost in previdnost pri vseh odredbah in odločbah, predvsem pa svetniška pobožnost ponižnega duhovnika in služabnika sv. Cerkve, vse te in druge vrline so pač nagibale in nagnile kardinale volilce, da so se z večino svojih glasov izrecno ustavili ob imenu kardinala Evg. Pacellija in ga izvolili za papeža.

Bolj kot njegovo državniško sposobnost in spretnost moremo in moramo hvaliti njegovo duhovniško dobrotljivost, ljubeznivost in miroljubnost, ki jo je že prej oznanjalo ime Pacelli in jo je sedaj še bolj poudarilo ime Pijevo.

Z njim stopa na Petrov prestol apostol miru in ljubezni.

»Tako stoji« — da govorimo z njegovo lastno besedo, izrečeno 12. februarja 1925 o Piju XI. — »po nebeški naredbi kakor drugi Mozes na Sionu Nove zaveze in moli za božje ljudstvo, ki mu je v puščavi tega življenja vodnik in pastir.«

In v molitev za to božje ljudstvo je vkljenjo tudi naše slovensko ljudstvo, ki je žal razkoljeno po tolikih mejah in smereh. Pa prav ta zavest, da smo veja, ali čeprav samo vejica, samo da smo na drevesu katoliške Cerkve, pa bomo vendar ohranjeni tudi kot narod.

Pacelli je imel kot državni tajnik svojega prednika večkrat priliko videti in slišati, kako je Pij XI. ljubil Slovenijo in Jugoslavijo, in kako ga je bolelo, če so kdaj kakšni neprilicni ali neizogibni dogodki skušali zatemniti to resnico.

Prav zato, ker je Pij XII. videl, s kakšno uvidevno modrostjo, očetovsko skrbjo in podrobnim spoznanjem naših narodnostnih in verskih razmer je skušal Pij XI. pospeševati resnični blagor Jugoslavije, prav zato, pravimo in upamo, bo Pij XII. šel v tem pogledu po stopinjah svojega prednika.

Letos je naše slovensko ljudstvo že itak sklenilo romanje v Rim, v čim večjem zastopstvu. Gotovo se bo to zastopstvo sedaj podvojilo in morda tudi potrojilo.

Naj bi mnogi slovenski romarji kmalu gledali novega očeta krščanstva z oči v oči, in se tako osrečeni prepričali, kako blizu so srcu sv. očeta tudi slovenski sinovi in slovenske hčere.

Bolj se svet danes upira Kristušovemu kraljestvu, z večjo zvestobo se Slovenci oklepamo njegovega prestola, kar naj priča Kongres Kristusa Kralja, ki bo letos v središču Slovenije, v Ljubljani.

Kakor smo Slovenci iskreno molili za srečno izvolitev novega poglavarja katoliške Cerkve, tako se danes z drugimi narodi vred veselimo in Bogu zahvaljujemo za visoko naklonitev vrednega naslednika na Petrovem prestolu.

Resnično! Radost in zahvala napoljuje danes naša srca.

Dan njegovega slovesnega kronanja je za nas dan katoliškega slovenskega veselja. Peter naj živi v Piju XII. mnogo let!

**Četrta božja zapoved nam uka-
zuje tudi ljubezen do domovine
in naroda, iz katerega smo izšli.**

Osrednji problem znanstvene svobode

Naši idejni nasprotniki so sprožili osrednje vprašanje vse moderne znanosti. »Naša misel« je namreč zapisala usodno besedo o **suvereni neodvisnosti znanstvenega dela univerze.**

Mi se vprašanju nismo izognili, ampak smo odkrito sprejeli idejno borbo ter skušali pojasniti možnost in potrebnost soglasja med vero in znanostjo, med dogmo in univerzo.

»Naša misel« nam ni sledila na tej poti, ampak je zašla nepričakovano na stranski tir moraliziranja in osebnega natolcevanja. Očita nam, da smo potegnili vero na ulico, da smo slabi apostoli, da hinavsko zlorablamo besede, zahteva, naj se prej poboljšamo in naj krščansko živimo, da smo farizeji, da smo zadnji v praktičnem katoličanstvu, da smo mi tisti, ki imamo prikrito obliko brezboštva itd. Na to stran pot polemike našim tovarišem ne bomo sledili, ker je takih natolcevanj in sodb polna zgodovina in ker bi z lahkoto vprašali tudi nje: kje je svoboda, demokracija, slovenstvo, strpnost pri svobodomislecih, Sokolih, levičarjih? Res je, da v naših vrstah ni vse vzorno in brezhibno, saj skušamo najprej spoznavati slabo in potem napredovati v dobrem. Poleg osebnih slabosti, katerim podlega pač vsak človek, nosi del krivde, da ni akademska mladina ne samo pri nas, ampak tudi drugod na višku svoje evropske, krščanske misije, brezdvomno tudi ozračje naše dobe, ozračje srednjih šol, ozračje univerze: to ozračje je okuženo po stoletnih bacilih individualizma, moralnega defetizma, krščanstvu sovražnega liberalizma. Prav proti temu se borimo, čeprav nosimo vsi bacile framasonske, tipično judovske, lažisvobodnjakarske, materialistične, nekrščanske miselnosti v sebi. Da dobimo skupna tla za debato, rade volje izjavljamo: nočemo veljati za boljše kot drugi; radevolje priznavamo, da marsikdaj zaostajamo za vzori, ki jih izpovedujemo.

Toda problem znanstvene svobode, ki ga je »Naša misel« s toliko jasnostjo in odločnostjo načela, moramo kljub vsej svoji osebni nepopolnosti obravnavati in pojasniti.

Svoje stališče je »Naša misel« še enkrat izpovedala: Univerza mora biti »svobodna vseh predsodkov in v enakem kritičnem odnosu do vseh znanstveno nedognanih pojavov, neizvzemši verskih nauk.« Hic Rhodus, hic kalta! Prav to je rana naših univerz, ki mora prej ali slej z železno nujnostjo pognati v pogubo vso zgradbo moderne kulture.

Zato moramo temu vprašanju posvetiti tem večjo pažnjo, kolikor bolj bomo pravilno umeli znanstveno svobodo.

Ali znanstveno delo na univerzi »ne sme biti omejeno s kakršnokoli dogmo«?

Naše vprašanje je popolnoma konkretno in omejeno na dogme katoliške cerkve, ki so od Boga razodete resnice in so kot take od Cerkve proglašene.

»Naša misel« greši zoper točnost pojma, ko govori o **dogmah kakršnih koli faktorjev.** V tem besedilu bi pomenila dogma kateri koli nauk, ki ga kdo avtoritarno vsiljuje drugim, tako da ne dopušča o tem razpravljanja. Za take »laične« dogme imamo danes v raznih totalitarnih državah značilne zglede. V Rusiji so mnogo znanstvenikov odstranili z univerz, ker niso prilagodili svoje znanosti materialističnemu naziranju boljševizma; v Nemčiji smo prav zadnje leto doživljali podobno tragedijo, ko se znanstveniki niso uklonili dogmam o rasi in krvi. O teh »dogmah« zdaj ne govorimo, ker slonijo na zgolj človeški avtoriteti Marksa ali Lenina ali Gobineauja ali Nitscheja. Drugi znanstveniki so zmotnost teh nauk dokazali in nobena oblast nima pravice človeka vezati na zmotno.

Naš primer pa je povsem drugačen in popolnoma različen. Gre za versko-nravne nauke, ki jih vrhovni poglavar in učitelj vesoljne

cerkve s svojo vrhovno avtoriteto slovesno razglasi kot obvezne za vesoljno cerkev.

Zdaj nastane vprašanje, kaj pomeni besedilo resolucije, ki ga prinaša »Naša misel«: »Ne priznavamo nobenega dogmaticizma... univerzo smatramo za torišče neodvisnega znanstvenega dela, ki absolutno ne sme biti omejeno s kakršnokoli dogmo«. Potemtakem misli »Naša misel«, da je svoboda univerze v tem, da bi smel ta ali oni znanstvenik slovesno razglasiti dogme s svojo znanostjo razkrajati in jih zanikati; saj dodaje resoluciji pojasnilo: Univerze morajo biti svobodne vseh predsodkov in v enakem kritičnem odnosu do vseh znanstveno nedognanih pojavov, neizvzemši verskih nauk.« Tu smo pri osrednji točki problema. Osnovna dogma krščanstva je učlovečenje božjega Sina, tako da s tem stoji in pade krščanstvo; nadalje nauk o treh božjih osebah v eni božji naravi. Oba nauka sta »znanstveno ne dognana pojava«, v kolikor je odnos božjih oseb do božje narave in prav tako odnos Kristusove osebe do človeške narave človeškemu umu neumljiv.

Ali pa drugi primeri: Cerkev proglašala nauk, da more Bog delati čudeže, da so se čudeži res zgodili in da so spoznatni.

Ali sme znanstvenik- naravoslovec, fizik,

Lažniva podtikanja

Od naših prijateljev srednješolcev smo dobili deveto številko srednješolskega lista »Naša volja« (podnaslov: »Glasiło jugoslovenske mladine«). V članku »Krinko z obraza« to glasilo mladih liberalcev napada »Stražo v viharju« zaradi članka »Slovenska dijaška zveza«, v katerem stoji med drugim: »Na gimnazijah imamo danes številna društva in krožke in odseke, vse še iz polpretekle dobe. Te so ustanovili renegati svojega naroda za svoje sinove, da bi jih vzgajali v istem duhu, pridobivali in vodili mladino v masah od naroda proč, v odpadništvo od njega.« V istem članku smo zahtevali, da se Slovenski dijaški zvezi prizna privilegiran položaj, kot ga doslej uživa samo sokolstvo. Na gornji trditvi in sledeči ji zahtevi vztrajamo in ju znova pribijamo.

Zato danes ne odgovarjamo »Naši volji«. Prijemamo jo za besedo spričo grdi podtikanj, s katerimi hoče prepričati svoje nepoučene bravce, da je »Straža v viharju« napadla Jadransko stražo, Rdeči križ, Počitniško zvezo, mladi Aeroklub in Skavte. Najbrž je pisec teh izmišljotin računal na to, da bravci »Naše volje« ne bodo brali napadenega članka »Straže« in da zato lahko priproji svoj napad na »Stražo« tako, kakor mu bo pač najbolj prišlo. Da bi zbudil čim več usmiljenja za Sokola, ki bi izgubil dosedanj visoko privilegiran položaj, ko bi bila uresničena naša zahteva po enakem položaju Slovenske dijaške zveze kot ga ima Sokol, si je pisec imenovanega članka namislil napad »Straže v viharju« na Rdeči križ, Jadransko stražo itd, čeprav te organizacije v »Straži« v tej zvezi niti enkrat niso bile imenovane. »Straža v viharju« je letos že pisala o teh organizacijah, pa malo drugače, kot bi želela »Naša volja«. V 11. številki letošnjega letnika »Straže« z dne 11. decembra 1938 smo namreč med drugim napisali (v članku Podoba slovenskega dijaka): »Izvemši Sokola delujejo naši katoliški dijaki tudi v nevtalnih, po srednješkolem zakonu favoriziranih društvih. To so predvsem **Počitniška zveza**, v kateri je začel prav po prizadevanju naših dijakov slovenski vpliv rasti, Jadranska Straža in Rdeči križ. Ali je prav, da se slovenski dijaki oprimejo teh večinoma patriotskih društev? Teža vprašanja bi sploh ne stavili, če bi ne bilo med temi društvii tudi enega ta-

kemik kratkomalo trditi, da so čudeži nemogoči, ker nasprotujejo zakonom narave in da so nespoznatni za naš razum, ker so izven prirodnih zakonov; ali pa »da umni motreči ljudje še niso ugotovili primera, da bi kaka tuja sila posegla v dogajanje narave«, ali pa da je vse mirje fizikalno-kemijska enota, v katero ne more nobena druga sila posegati?

Znanstvenik-filozof bo lahko rekel: s svojim umom ne dojamem verskih skrivnosti svete Trojice in učlovečenja, a tudi protislovja ne morem dokazati. Znanstvenik naravoslovec bo lahko izjavil: v okviru fizikalno-kemičnih zakonov se čudeži ne dogajajo. Ne moreta pa niti prvi niti drugi trditi, da so te dogme zmotne in da zaradi tega niso dejanstvo. Te dogme izvirajo namreč iz dokazanega zgodovinskega dejstva razodetja, one prej imenovane »laične dogme« pa iz človeške modrosti.

Znanstvenik si mora ustvariti jasno sodbo o dejstvu razodetja, ako zadeva na verske dogme.

Ako tega ne mara iz prezira potem zavestno ali podzavestno podlega zmoti, **da je človeški um vrhovni kriterij katerekoli resnice.**

Vrhovni ideal znanosti ni suverena svoboda, ampak suverena resnica!

Vrhovni kriterij resnice pa ni človeški um, ampak razvidnost.

Razvidnost pa lahko temelji na mojem spoznanju ali na izpričanem spoznanju drugih, katerim pa moramo zaradi njihove avtoritete verjeti. Ako je po čudežih izpričano, da je Bog sam govoril, se mora znanost ukloniti.

kega (tu je mišljen Sokol — op. ur.), ki mu protiverska miselnost in strankarska zagrizenost v Sloveniji jemljeta značaj patriotskosti. Tu seveda za naše dijake mesta ni in biti ne more. V ostalih treh pa delujejo, v mnogih primerih celo vodilno, in prav je tako.« To je naše stališče, ki je razen nekoliko bolj počasi mislečim (da ne rečemo namerno in zlohotno napačno mislečim) ljudem okrog »Naše volje« na prvi pogled popolnoma jasno.

Pojasnite svoja zaviljanja!

Vaš svetohlinski stavek: »Omenimo naj še, da bi bilo po naših skromnih pojmih za »katoliškega pisca« gotovo bolj primerno, če bi pi-

Nekoč sem videl

Nekoč sem videl, kako je v plašč zavita ženska postava hitela skozi temo. Stal sem na poti, ki vodi iz vasi proti goricam. Noč je bila temna, oblačna, le proti vzhodu se je nekoliko svetlikalo, kakor da bi hotel mesec prodreti skozi oblake. Imel sem čuden občutek. Sam sem bil sredi prostranega polja, na katerem je dozorevala pšenica. Ponekod so rž že poželi in jo spravili v kopé. Pšenica pa je še čakala z zlatorumenim klasjem, da pride kosec in jo pokosi. Pa na vse to takrat nisem mislil, zmotila me je v plašč zavita ženska postava, ki je hitela skozi temo. Kdo bi neki ob takem času šel iz vasi? Pripravljalo se je na dež, prve kaplje so že padale in pravkar sem se mislil tudi sam napotiti domov. Tako skrivnostna se mi je zdela ta oseba, da sem pozabil na dež in skočil za njo. Tekla sva čez strnišče, kjer so malo prej pokosili rž, proti goricam, ki ležijo kake četrt ure nad našo vasjo.

»Ni hudir, sem si dejal, da je ne bi dobil!« Korak za korakom sem se ji bližal. Ves čas se je samo enkrat ozrla in ko me je zagledala, se skočila še hitreje. Toda tudi jaz sem tekkel hitro, in ko je pritekla do goric, sem bil že skoraj pri njej. Mislim sem si, da bom razvozljal uganke, pa mi je nenadoma izginila izpred oči. Nisem vedel, ali se je skrila v goricah ali v bližnji pšenico ali je morda po drugi poti zavila nazaj proti vasi. Čakal sem nekaj časa, potem sem se naveličal in krenil proti domu. Ko sem prišel na pol poti, sem jo spet zagledal.

sal resnico«, obračamo sedaj na vas same. Vprašamo vas, kje ste našli v »Straži« podlago za smešna sugestivna vprašanja, kot n. pr., ali smatra »Straža v viharju« vzgojo mladine v duhu Jadranske straže za odpadništvo; ali: »ali misli »Straža v viharju«, da je vzgajanje mladine v duhu humanosti v nasprotju s krščanskimi nauki, ali pa morda misli, da je Podmladek Rdečega križa tista organizacija, za katero ni na njihovi strani nobene protiteži; ali »mar se zdi »Straži v viharju« Ferialni savez (tu mislijo pisci okrog »Naše volje« najbrž na Počitniško zvezo) tisto društvo, ki daje univerzi toliko marksističnih akademikov?; ali: »Če se pa mladina pričinja zanimati za letalstvo, ... menimo, da ni noben greh, noben odpad od naroda...«. Toda kdaj je »Straža« na kaj takega le malo namigavala? Kdo je naredil vašemu strahu tako velike oči, da ste videli v »Straži v viharju« tako pošast? Če bi ne bilo čarovništvo danes že iz mode, bi mislili, da znate mogoče celo čarati. Morda pa tiči zajec le v kakem drugem grmu? Jasne besede hočete? Imeli ste jo in imate jo:

Tyršev sokolski duh je tisti, proti kateremu se borimo, ker izrablja privilegiran položaj viteške organizacije za neviteško borbo proti izvirnim osnovam slovenskega narodnega izročila in s tem zavaja slovensko mladino k narodnemu odpadništvu. In če že hočete vedeti vse, vedite še to: v sedanji obliki slovensko sokolstvo ni zmožno braniti našo državno varnost, kaj šele pravo državno ali celo slovensko narodno misel. Ko se borimo proti takemu sokolstvu v sedanji obliki, dobro vemo, da po odstranitvi škodljivih tujih primesi lahko ostane, če je kaj zdravega v njem. Če pa nič ni, ne bomo žalovali za njim.

Katoličani v USA so sklenili bojkot vsem filmom s komunistično tendenco. Istočasno bodo začeli tudi po časopisih borbo proti njim.

50 škofov, katoliških in protestantskih iz Severne Amerike je podpisalo poziv na ljudi, kjer jih prosijo, da pomagajo otrokom, katerih starše preganjajo v Evropi. Med podpisanci je tudi kardinal Mundelein iz Čikaga.

Njena pot se je križala z mojo, pospešil sem korake, da bi se srečala. Ko sem jo natančneje pogledal, se mi je zdela, da bi jo moral poznati. Bila je tako visoka kot o n a in tudi hoja je bila n j e n i podobna! Komaj sva prišla na nekaj metrov blizu, se je obrnila in začela spet teči. Stekel sem za njo. Dež mi je pršil v obraz. Ker sem bil brez klobuka, so se mi lasje prijemali na čelo. Toda jaz za to takrat nisem maral, pazil sem le, da je ne bi izgubil izpred oči.

Tekla sva po polju, kar počez. Po pšenici in po koruzi. Bližal sem se ji vedno bolj. Večkrat se je ozrla, pa je zaradi teme nisem nikdar dobro videl v obraz; videl sem samo temno žensko postavo, ki je bežala pred menoj. Dežilo je čedalje močnejše, kaplje so mi tekale po obrazu, me peklo v oči, da sem se začel solziti. Čudovito dobro je tekla! Ko sem že mislil, da jo bom dobil, se je z novimi močmi pognala naprej. Zdelo se mi je, da tečeva že uro ali še več. Vas je bila že daleč za nama, bližala sva se gozdu, kjer zavije pot navkreber. »Ta ženska ima gotovo samega peklenščka v sebi,« sem si dejal, ko je skočila s ceste, po kateri sva tekla, in zavila čez majhen potok v gozd. Spet sem jo izgubil izpred oči. V gozdu je prav gotovo ne bom našel! Nejevoljen sem stopil pod bližnje drevo in si obrisal obraz. Deževalo je še zmeraj kakor prej. Nekaj časa sem stal pod drevesom in ugibal, kdo bi mogla biti ta skrivnostna ženska, ki me je ponoči vodila po našem polju. Ne vem, kako dolgo sem se mudil pod drevesom. Ko je dež nekoliko ponehal, sem se napotil proti vasi. Oblaki so se nekoliko

Odkrito in prikrito brezboštvo

»Naša misel« nam daje ostro moralno lekcijo: Verski nauki so nam sredstvo za dosego političnih ciljev, za onstranske blagrine nam je malo mar; naše življenje to dokazuje; očita nam sovraštvo, nestrpnost, nasilje in laž, hinavsko zlorabljanje besed, da smo farizeji; končno se sklicuje na besede dr. Gosarja v zadnji številki »Dejanja«, kjer piše: »Vendar bi storili veliko — napako, če bi pri tem, ko se borimo proti odkritemu brezbožništvu — pozabili na drugo prikrito — obliko brezboštva, ki se kaže v tistem čudovito drznem in ciničnem prevračanju božje resnice in pravice, kakor ga opažamo danes v vsem javnem življenju in njegovih glasilih domala vseh struj in skupin; preračunano preziranje, zanikanje — očite resnice pomeni preziranje, zanikanje in zatiranje Boga samega. — To brezboštvo je toliko bolj nevarno, ker se samo neredko odeva celo v plašč borcev za dobro stvar, za božjo resnico in pravico...«

»Naša misel« se sklicuje na »uglednega katoliškega prvaka«, kakor sama pravi, da bi nam naprtla poleg vseh gori omenjenih grehov še greh brezbožništva. Ustavimo se raje pri tej besedi.

»Brezbožnik« je v izvirnem, pravem pomenu tisti, ki načeloma in teoretično zanika Boga; lahko imenujemo še brezbožnika, ki odreka Bogu možnost in pravico razodetja in zapovedovanja.

V nekem naličnem, nesvojskem smislu se more imenovati vsak grešnik brezbožnik, v kolikor greh (posebno smrtni) odvrača človeka od Boga in ga navezuje na zemsko naslado.

Tako so brezbožniki vsi hinavci, lažniki, prevratniki resnice in pravice, zagovorniki sovraštva, nestrpnosti, nasilja in laži, farizeji itd. Tako pojmovanje brezbožništva je možno! V tem primeru mi še dopolnjujemo to rubriko z onimi, ki smešijo cerkev in papeža, božje zapovedi, ki kolonejo, ne hodijo v nedeljo k maši, klevetajo in opravljajo druge, živijo nečisto življenje, so v divjem zakonu, prirejajo nemoralne igre in filme, objavljajo nemoralne oglase, iščejo sebe, hočejo nadvladati vse druge, se imajo za nezmotne, se divje raztogotijo itd. Skratka vsi grešniki so v nekem smislu brezbožniki. Zato vabimo v našo družbo, ki se čutimo grešnike, tudi pisce

in pristaše »Naše misli« in »Dejanja«, ker smo vsi na ta ali oni način grešniki! Smo torej glede tega očitno v skupnem taboru in složni, samo po kategorijah grehov se ločimo!

Razlika je v tem:

Toda »Naša misel« je zapisala še tole: »Univerza mora biti svobodna vseh predsodkov in v enakem kritičnem odnosu do vseh znanstveno nedoganih pojavov, ne izvzema verskih nauk«. V tem tiči klika teoretičnega, načelnega brezboštva, ker je s tem razodetim božjim resnicam, ki so skrivnosti in torej znanstveno nedogane resnice, pot na univerzo zaprta. In tu je med nami razlika.

Predsednik Akademikega Kluba Montanistov v Ljubljani naproša p. n., da v smislu tiskovnega zakona člen 26. priobči naslednji popravek k članku napisanemu v svojem cenjenem listu šte. 14 z dne 19. januarja 1939. na 62 strani, 2. stolpcu pod naslovom:

Zanimivo in poučno!

Ni res, da je preds. montanističnega kluba prihitel na sejo AA razlagat, da je banska uprava vrgla institut na cesto, in da je seveda tu v prvi vrsti krivo vodstvo AA; res pa je, da je predsednik Akademikega kluba montanistov prišel na sejo AA in se informiral, ali je odboru AA znano, da je ministrstvo za socialno politiko odpovedalo prostore rudarskemu oddelku in da sta v tej zadevi odpotovala predstojnik rudarskega oddelka g. prof. ing. Pehani in g. prof. ing. Gostiša v Beograd ter na seji AA poudarjal, da se odbor AA za tako važno zadevo, kot je rudarski oddelek, veliko premalo zanima.

Ni res, da bi lahko predsednik montanistov vprašal, če je bil v dvomih, svojega predstojnika, ko je v sosednji sobi, pa bi bil zvedel vse; pač pa je res, da je tedaj spod predstojnik prav v tej zadevi za več dni odpotoval v Beograd in ga torej ni bilo v sosednji sobi.

Prosimo Vas, da izvolite pri tej priliki sprejeti izraze našega odličnega spoštovanja.

Košelj Tone m. p.

predsednik akad. kluba montanistov.

zredčili, da se je tu in tam nekoliko svetlikalo.

Ko sem prišel do pokopališča, ki leži nedaleč od vasi, se mi je zazdelo, da jo zopet vidim, kako stoji zavita v plašč. Sedaj je stala negibno in zrla čez polje. Ko sem prišel že skoraj do nje, se mi je ustavil korak. Opazoval sem jo, da bi ji videl v obraz, pa ga je popolnoma zakrila s plaščem. Od dežja namočeni lasje so ji padali na čelo. Bila je videti mlada, lepa, zdelo se mi je, da jo moram poznati, zato sem se ojunčil in stopil bliže. Bil sem že skoraj tik nje, kar se je znova obrnila in zavila proti gorici. Stopil sem za njo. Vse je bilo tako čudovito svečano okrog mene! Dež je že skoraj ponehal, le še tu in tam je padla kaka kaplja na koruzno listje, da je nalahno zašumelo, ona pa je skoraj neslišno stopala pred menoj. Stopal sem v spoštljivi razdalji za njo in je nisem upal ugovoriti. Včasih me je prijel, da bi skočil k njej, ji razgrnil plašč in ji pogledal v obraz, pa sem se premagal, bal sem se, da bi mi zopet zbežala.

Dolgo sva hodila. Ko sva bila že skoraj pri gorici, se je ustavila. Obstal sem tudi jaz. Obrnila se je po poti, ki vodi pod goricami. Na desni raste košat hrast. Glej — in takrat sem se spomnil, da sem Kristini prav pod tem hrastom razkril srce. Stopila je naprej. Vedno skrivnostnejša je postajala ta ženska in znova sem zaželel, da bi ji videl v obraz, pa me je neznana sila držala v spoštljivi razdalji od nje. Hodila sva mimo naših njiv. Na tej, tu za pokopališčem, je rastla koruza, tam na oni, v

Podkrižih smo danes poželi rž, dvajset križev smo našli. Potem sva zavila dalje, na drugo stran, proti Bogojini. Ob vsaki naši njivi sva obstala, vse znane kraje sva obhodila. Zdelo se mi je, da hodiva že dolgo, dolgo. Oblaki so se že razgrnili in od vzhoda je vstajala zora, ko sva prišla na hrib, ki se dviga nad našo vasjo. Tu je zopet obstala, še vedno trdno zavita v plašč. Na vzhodu so se pokazali prvi žarki sonca in zlatili roso na pšenici, da se je čudovito lepo svetlikala. Do vasi ni bilo daleč in sem dobro razločil posamezne hiše. Videl sem tudi našo, bila je najbolj bela izmed vseh. Toda spet in spet mi je splaval pogled k njej, ki je stala nedaleč od mene. Lasje so se ji že nekoliko osušili in zdelo se mi je, da je imela ona prav take. Takrat sem pretrgal molk:

»Kdo si?« sem jo vprašal.

»Nič mi ni odgovorila, le zdrznila se je nekoliko. Roka, s katero si je držala plašč pred obrazom, se ga je krčeviteje oprijela.

Tvegaj sem. Stopil sem bliže, ni se umaknila. Prijel sem jo za roke, voljno mi jih je prepustila. Malo me je bilo strah, da bi razkril to, po čemer sem tako hrepenel. Polagoma sem ji razgrnil plašč in zagledal sem nje obraz.

»Ti si, dekle moje?«

Prikimala je. Stopil sem bliže in jo držal za roke. Pokazala mi je z glavo proti vasi. Sonce se je dvignilo na obzorje. Ljudje v vasi so že vstali. Slišala sva, kako so kosci klepali kose, tu in tam se je že v zgodnjem jutru sli-

H kulturnemu pasjeglavstvu

Na občenem zboru »Akademske Akcije« je podpisani predlagal sledeče: »Mislim, da smemo slovenski akademiki z isto pravico zahtevati v akademski debati, da tisti neslovenski akademiki, ki že več let študirajo na naši univerzi, govore z nami v slovenskem jeziku, kakor moramo mi, slovenski akademiki z njimi govoriti v njihovem, če gremo študirat izven domačih slovenskih meja. Mi se moramo učiti, naj se učijo še oni; zdi se mi, da za kulturne ljudi ni pretežno, zlasti ne, če po cela »leta žive med narodom,« ki o njem pravijo, da jim je bratski!« — V koliko? Da bi bili Slovenci na lastnih tleh gostoljubni bratje, ki bi prodajali svoj jezik in kulturo za skledo leče po spretnem mešetarjenju neodgovornih »zdravokričancev«. — Ne trdim, da si nismo bratje; pribijem pa eno, ki bo večno držala: Najprej mati in sin — potem sestre in bratje. Če bomo odločno na tej poti, bomo izpolnili tisto, kar tirja slovenski narod od nas — svojih sinov.

»Naša misel« je ta predlog komentirala: »Aleksandrova univerza v Ljubljani ni slovenska, ne-katoliška — je jugoslovenska!«

»Hrabra deca« pravi, da Slovenci nimamo najvišjega kulturnega ognjišča. Zgodovinar trdi, da ga imamo. Celo »predrzne si trditi, da je bil dr. Danilo Majaron »oče slovenske univerze«. Kdo ima torej prav? Kaj pravite?

»Na univerzi so vsi slušatelji enakopravni«, postavi list drugo tezo.

Nihče tega ne taji. V Ljubljani so nekateri »bratje« skoraj privilegirani. Vsa »napredna mladina« kar tekmuje, kako bi jim bolj hlapčevala. Kaj pa v Zagrebu in Beogradu? So tam tudi vsi slušatelji enakopravni? Ali sme slovenski akademiki govoriti v svoji materinščini kot enakopraven član-slušatelj. Zakaj ne? Pa bo kdo rekel, noče govoriti, ker zna srbohrvatski. Ali bi ne bilo bolje, če bi bili odkriti in rekli: »Ne upa si, ker ve, kako lepo in bratsko bi bratje sprejeli bratsko besedo. Morda bi od »ganotja« zapele bratske pesti po bratski glavi. — In vsi vedo, da je v ustavi napisano, da so vsi trije bratski jeziki enakopravni. — Kako to, da mora ustava veljati le v Ljubljani?

Refren: »Predlog«, ki sem ga stavil, »je škandal za našo univerzo, da ima takšnega slušatelja!«

šala pesem dekleta. Potem nama je zdrsel pogled mimo vasi in obstal na cesti, ki je vodila v Soboto. Tudi zvonik cerkve v Soboti sva razločila. Še dalje je bila Mura in onkraj nje zelena štajerska.

»Moj Bog, kako je vse to lepo,« sem dejal. »Toda brez tebe bi bilo vse nekako prazno, manjkalo bi nečesa!«

Nasmehnila se mi je. Sklonil sem se k njej, da bi jo poljubil... Tisti trenutek sem se zbudil. Zdelo se mi je, da jo še vedno vidim, da jo še držim za roke, od nekod, kakor iz dalje, so me gledale njene oči.

Tovariša sta že vstala in se oblačila. Potegnil sem z roko preko oči, da bi pregnal ta lepi sen in se spet vrnil v sedanost. Vstal sem in se oblekel. Na mizi sem našel pismo, po pisavi sem spoznal, da mi piše prijatelj. Odprl sem ga in bral:

»Dragi!

Kako, da tako dolgo ne daš nobenega glasu od sebe? Ko bi vedel, kako je sedaj lepo doma, bi se prav gotovo bolj zanimal za nas! Rž smo že začeli žeti, kmalu bo prišla na vrsto pšenica. Kose se iskrijo v jutranjem soncu, bralje in vezači pojejo in vriskajo, da je veselje. Na polju je živo ko v mravljišču. Sonce pripeka, da zemlja kar gori in se ti slama lomi v rokah. Pričakovali smo te, da prideš na žetev, ki je letos izredno dobra in lepa. Ko mi je tvoja mama dejala, da te ne bo, ji kar nisem hotel verjeti, saj je bila žetev vedno tvoje največje veselje. Tudi letos ne bomo pozabili nate. Dekleta so mi obljubila, da sple-

Torej največji škandal je, če slovenski akademik na najvišjem kulturnem žarišču brani svoj materinski jezik, če brani najdražjo svetinjo, ki jo ima slovenski narod. Ponavljam s Hamletom: »Nekaj gnilega je v deželi naši!«

Vprašam: Bi kdaj hrvaški list v Zagrebu o Hrvatu-akademiku, ki bi pozival slov. akademika, naj govori hrvaški, dejal, da je škandal za zagrebsko univerzo, da ima takšnega akademika?

»Naša misel«, ki ni nikakor naša, je »ušla« tudi v »Jutro«. Ni se mogla vzdržati, da ne bi presadila nekaj »kulturnih cvetk« v svoje »pognojene gredice«.

Zdaj vemo, kje je naš dom in vemo tudi, kdo je tisti, ki bi rad požrl z bratovsko ljubeznijo »rdečo kapico«.

Predlog se je končal: »Zivela slovenska univerza! Zivel slovenski jezik na slovenski univerzi!« Janez Tominec, cand. iur.

Dostavek uredništva:

Kaj pravite: ali je največji kulturni škandal, če se na najvišjem slovenskem kulturnem zavodu najdejo ljudje, ki si upajo zapisati, da jim je vseeno ali je univerza v Ljubljani ali v Djevdjeliji, samo da je ena in to jugoslovenska. (Naša misel.)

Kaj pravijo k temu naši levičarji, okoli »1551«, ki so se do letošnjega občnega zbora AA toliko »borili« za slovenstvo, pa so z isto vehemenco kot liberalci napadali slovenski predlog tov. Tominca. Tovariši okoli »1551«, kje ste pustili letos svoje slovenstvo? Zdi se, da je skopnelo z lasnkim snegom pod vročim pripihom »nacionalne košare«.

Obžalujemo!

Akademski družabni klub je preložil svoj plesni venček zaradi smrti papeža Pija XI. od 10. februarja na dan 14. februarja.

Zbira dneva ni bila posrečena, ker je bil t odan pogreba papeža Pija XI. Obžalujemo ta ukrep družabnega kluba; res je sicer, da Cerkev ne izdaja nobene stroge zapovedi žalovanja, kakor n. pr. vladarski dvori, ki določajo dobo žalovanja. Pač pa nam čut otroške vdanosti narekuje, da iz pietete do očeta vsega krščanstva opuščamo take prireditve ob taki priliki, čeprav so zaradi slučajno nastale sovpadnosti združeni z odpovedjo občutni stroški.

tejo zate najlepši doznjak in ga obesijo na vašo slivo (na tisto, ki tako zgodaj dozori!), da ga boš lahko občudoval, ko prideš domov. Le Kristina noče nič pomagati, pravi, da se ji ne zljubi. Še tvojega imena noče več slišati. Ko sem jo zadnjič vprašal, zakaj je taka, se je namrdnila in dejala: »Če je on lahko tako brezobziren, da se sploh ne oglasi, sem tudi jaz lahko!« Odtlej nisva več govorila o tebi. Zadnjič pa sem jo zalotil, kako je sedela na vrtu in jokala. Ko sem prišel bliže, sem videl, da je brala neko pismo. Ko me je opazila, ga je hitro skrila, nato mi je pa vzkliknila čes naj izginem!

Ali si res nista več dobra? Si jo ti pozabil? Pa kaj prav za vprav sprašujem take stvari, ki me nič ne brigajo! Omenil sem le toliko, ker vaju imam oba rad in se mi je zdelo čudno, da je Kristina zadnje čase tako razdražena, kadar pa je sama, veliko joka, kar so mi potrdila tudi druga dekleta.

Če nas še nisi pozabil, nam piši, najlepše bi seveda bilo, da bi bil pri nas, pa to so le naše želje, naredi, kakor hočeš sam!

Prav mnogo pozdravov

od Jožeta.

Bilo mi je, kakor da bi se nekaj zrušilo pod menoj. Pogledal sem na uro, bila je devet. O pol dveh odpelje vlak — dovolj časa imam, da se pripravim.

Po kosilu sem vzel kovčeg, odhitel na postajo, kupil vozni listek do Sobote in se odpeljal domov.